

NARKOMÁNIA

A HÁBORÚS és a háború utáni termékei a művészetnek, az irodalomnak, a természettudományi kutatómunkásságnak, szociálpolitikának vagy nemzetgazdasági törekvéseknek értéküket illetőleg nem tekinthetők általában és teljességükben az általános tudást, műveltséget, így az összemberiség javát szolgálóknak, hanem számos termék a gyűlölet, a visszavonás, a harag jegyében született, így a kultúra dekadenciájának elvitázhatatlan mutatójává lett. Ezen körülménynél fogva a háborús és háború utáni ideológiának az emberi lélekre gyakorolt átformáló, átalakító törekvéseit, a munkálkodásra gyakorolt befolyását, azok összetevőjéből kialakult irányokat nem könnyvelhetjük el mindenkori a nyereség rovatba, hanem meg kell állapítani azt, hogy közöttük jelentékeny mennyiség az emberiség nemes fájának vad hajtása, zord idők vad gyümölcse, melyet eltávolítani, megsemmisíteni, a zavartalan békés továbbfejlődés érdekében, az összemberiségnek múlhatatlan kötelessége.

A háborús következmények megemlítésénél mint orvos most a közegészségügynek a háború utáni egyik sötét fejezetéről, a narkomániák elszaporodásáról kívánnék megemlékezni. Ki akarom domborítani annak az összemberiségre, az egyes nemzetekre, valamint az egyes egyénekre gyakorolt sajnálatos befolyását, annak a közegészségügyre, a nemzetek boldogulására, azok nemzetgazdaságára gyakorolt hatását. Teszem pedig azt most azért, mert a narkotikumok előállítása és azok fogyasztása a háborút követő időkben mind nagyobb mértékben történik, a jelenben már ijesztő dimenziókat vesz fel. Mi sem természetesebb, mint az, hogy a gyártásból a fogyasztásra következtetést vonjunk, mert hisz a nagyipar nem találna meg a számítását, ha a gyártást fokozott fogyasztással nem tenné szükségessé. Előre kell bocsátanom azt is, hogy a Népszövetség által kezdeményezett, mindenünnen üdvözölt, szabványaiban elfogadott nemzetközi ópium-egyezmény, mely nemcsak az ópiumnak, a morfiumnak, a kokainnak, a heroinnak, hanem minden más alkaloidának is kereskedelmi korlátozására kiterjed, a hozzáfűzött reményeket nem valósította meg, hanem miként azt a Népszövetségnek a kábítószerekkel foglalkozó osztálya megállapítja, a jelenben úgy az alkaloidtartalmú növények termesztése, valamint az azokkal való titkos kereskedelem mind nagyobb méreteket ölt. Hogy fogalmunk legyen az azokkal űzött kereskedelem méreteiről, megemlítem azt, hogy az csak morfiumban, kokainban és heroinban a szakértők megállapítása szerint évente a

világon többszáz millió dollárt tesz ki. Ez körülbelül oly nagy összeg, mint Magyarország, Ausztria és Svájc egy esztendei állami költségvetése összevéve. Ezen ily hihetetlen nagy összeget kitevő kábítószerkereskedelemnek csak egy töredéke, talán egytizedrésze szolgál gyógyászati célokat, tehát tárgya a legális kereskedelemnek, a többi mint narkomániát alimentáló anyag a titkos zugkereskedelemnek cikke.

A Népszövetségnek a kábítószereket korlátozó osztálya megállapítása szerint ezen illegitim kereskedelem a lehető legkitűnőbbben van megszervezve, annak hálózata kiterjed mind az öt világrészre, az egyes gazdasági központokban központi irodákat, börzét tartva fent. Nálunk Európában legnagyobb alkaloida-börze Hamburgban, Frankfurtban, Zürichben, Baselban, Amsterdamban és Glasgowban van. Míg Bécs, Budapest, Varsó, Párizs és Madrid ezen a téren csak másodrangú jelentőségűek. Újabban Bukarest felé mind nagyobb mennyiségű alkaloida terelődik, ugyanez áll Moszkvára is.

Mint minden egyébben, úgy a kábítószerek fogyasztásában is Amerika szerzi meg napjainkban a vezetést. Az Egyesült-Államok egyedül majd annyi kábítószert fogyaszt évente, mint egész Európa együttvéve. Magában Franciaországban és Angliában, valamint az északi államokban sem a morfinizmus, sem a kokainizmus nincsen különösebb mértékben elterjedve, talán csak Lyon, Marseilles, Dover, Rotterdam jelentősebb alkaloidafogyasztók. Ezen városoknak átlagnál magasabb narkotikumfogyasztását intemacionális forgalmuk hozza magával, maguk a törzslakók az elhasznált anyag igen kis részét fogyasztják el. Nálunk Magyarországon a narkotikumok fogyasztásában is a nagyvárosok vezetnek, de elszórva a falvakban és a tanyákon is találhatunk morfinistát, itt-ott pedig még kokainistát is, főleg az úgynevezett világ járt emberek között. A heroinizmus nálunk még teljesen ismeretlen szenvedély, a többi alább felsorolás alá kerülő narkománia pedig a morfinizmus és kokainizmuson kívül oly ritka, miszerint azoknak népünkre tett jelentékeny káros hatásáról beszélni teljesen indokolatlan volna. Nálunk, mint Európa nyugati országaiban, így Németországban, Ausztriában, Hollandiában, Svájcban, valamint Szovjet-Oroszország nyugati részében legelterjedtebb és sok helyt veszedelmes jelleget öltő narkománia a morfinizmus, mely után sorrend szerint a kokainizmus következik. A kokainizmus úgy az egyénre, valamint a közre kártékony, közvetlen és közvetett befolyásánál fogva sokkal veszedelmesebb, mint a morfinizmus, bár ennek hatása is felette nagy egyéni és nemzetgazdasági károkat okoz.

A kokaint vagy másképpen fehérmérget, a kereskedelmi nyelven kokszot, a lehető legkörültekintőbbben megszervezett titkos kereskedelem szállítja Mexikóból kőedényekbe, vázákba, kitömött állatokba, konzervdobozokba, iparcikkek ládáiba és még sok másba pakolva Európába. Mexikóban már Pizarro talált a bentlakók között kokainistát. Úgy Mexikó őslakói, mint a bevándoroltak, úgy a múltban, mint a jelenben is, minden fáradtságos szellemi és testi munka elvégzésének megkönnyítése céljából kókaleveleket szopogatnak, ami azután egy bizonyos időre fizikai teherbírásukat, ellenállóképességüket jelentékenyen emeli. Magukat ily módon a ki-

mondhatatlan fáradtságos utazásokhoz felerősítve, a munkabírásukat fokozó anyagot, a kókalevelet megszokják, megkedvelik, annak bevitelét szervezetük mindannyiszor megkívánja, ahányszor nekik ily természetű fizikai teljesítményeket kell szolgáltatniuk. A kokainélvezet Mexikóból került Spanyolországba, onnan a művelt nyugatra, honnét már mint a civilizáció együttthatója terjedt el az egész világra. A nyugati kétúrközpontokban, a nagyvárosokban azonban manapság nem a fizikai munkások a kokainisták, hanem a művészek, az írók, a politikusok, mérnökök, tanárok, orvosok, gyógyszerészek, egyszóval a szellemi tevékenykedéssel foglalkozók. A világvárosok majd minden éjjeli mulatóhelye, szórakozóhelye, tánccsamoka be van rendezve a fehérméreg, a kokain kiszolgáltatására. A kokainistáknak intemacionális ismeretéhez tartozik ezen helyeknek városenkénti ismerete is. Viszont ezen helyek alkalmazottai már messziről megismerik az ő kedves vendégeiket, a készpénzzel fizető, nem alkuvó kokainistákat. A kokainkereskedelem úgynevezett mozgó elmei állandóan felkeresik az Ő piacaikat, az ily helyiségeket, s ezek személyzetének útbaigazítása után áruikat a kokainistáknak drága pénzért adják el. A kokainista megszokott kokainjáért a kért magas árat minden meggondolás nélkül előteremti. Előbb ingó és ingatlan vagyonától, vagyontárgyaitól válik meg, majd pedig pénzeket vesz fel kölcsön, végül hamisít, csal, lop, szóval mindent elkövet, csakhogy készpénzre tegyen szert és a kokainkereskedőtől a megvett árut át tudja venni. Szerintem minden született kokainista pszichopata, az emberi társadalomban az úgynevezett dúvad szerepét tölti be, kit nyilvántartani, minden tettet figyelemmel kísérni, alkalmas pillanatban zárt intézetbe internálni nemcsak a kokainistának és annak családjának magánérdeke, hanem egyszersmind közérdek is.

Maga az illegális kokainkereskedelem azonban a legtöbb esetben nem tiszta kokaint ad méregdrága pénzért, hanem az úgynevezett elegyített kokaint. Ezen elegyített kokainban a legtöbb esetben a kokain mellett az ahhoz sokban hasonlós borsav van hozzákeverve. A kereskedelem ezen csalása a kokainistának még az egyetlen szerencséje, lévén a borsav a szervezetre majd teljesen ártalmatlan anyag. A művelt nyugat romlottságát mi sem mutatja be leplezetlenebbé, mint az, hogy számos helyen kultúrelőadásokat, hangversenyeket hirdető művelődési egyesületek¹ hangversenycsarnokában a virágot áruló asszonyok tálcája, zenekari tagok hangszere, a személyzet műsorcsomagja alól kérésre egy hirtelen mozdulattal egy kis csomag esik elő, mi nem más, mint kokain, az egészség megsemmisítését okozó fehér méreg. Nálunk, hála a rendőrség szigorúságának, ez még nincsen így, de ne is legyen. Főleg Németország éjszakai élete van át és átszöve a titkos kokainkereskedelem szálaival. Dacára a legravaszabb detektív-fogásoknak, a legszigorúbb rajtaütéseknek a tettenérés a kokain-eladást illetőleg csak a legkritikább esetekben sikeré. Ha azután rajta kapnak is valakit a kokainnal való titkos kereskedésen, a szálak a kokain forrásáig alig követhetők. A kiszabott nagy, mondhatni horribilis bírság, tíz-harmincezer márka, minden fellebbezés nélkül meg lesz fizetve, legfeljebb néhány hétig a kokainistáknak nagyobb árat kell kokain-

jükért fizetni, mert a bírság abba bele lesz kalkulálva. A kokainisták a nagy városokban ismerik egymást, ugyanabba a tánc-mulatóhelyiségbe járnak, a tulajdonos pedig, saját hasznát nézve, igyekszik őket kokainnal ellátni, sőt bizonyos ünnepek alkalmával, mint azt hitelesen megállapították, gratis tiszta kokaincsomagokat oszt szét köztük. Így a berlini titkosrendőrség megállapításai szerint az egyik berlini kokainbarlangban a tulajdonos minden karácsonyeste minden egyes törzsvendégének öt gramm tiszta kokaint ad ajándékba. Itt jegyzem meg azt is, hogy a kokainkereskedelemnek saját titkos kereskedelmi nyelve, siffrírozott sürgönystílusa van és saját futárjai futnak az öt kontinensen keresztül.

A kokainnak a szervezetbe való bekebelezése főleg szippantás útján történik. A felszippantott kokain azután az orrnak nyálkahártyájáról a keringésbe, a vér útján végezetül az agyba jut. Az agyba jutott kokain ott egy sajátságos, bódulathoz hasonlós állapotot hoz létre. Ez a kokain okozta bódulat, az úgynevezett kokolores, a szippantás után rövidebb-hosszabb idő múltával szokott beállani, függve a kokaint felszippantó személyi sajátságaitól, valamint az elfogyasztott kokain mennyiségétől. Az embernek csodálkoznia kell, hogy egy kokainista mily mennyiségű kokaint képes naponta elhasználni. Feljegyzések szólnak arról, hogy az elfogyasztott napi 6—8 grammnyi mennyiség sem tartozik a ritkaságok közé. Ez oly nagy adag, hogy tíz nemkokainistát képes lenne megölni, annak értékéből pedig legalább tíz ember képes volna megélni. Általában 3—4 pengőt szoktak a kokaincsempészek a kokain egy grammjéért kérni. A berlini szakértők becslése szerint a négymilliós Nagyberlin mulatóinak egy éjszakai kokainfogyasztása 25—50 kiló kokain között szokott mozogni, ami pénzben egy év alatt körülbelül húsz millió pengőt tesz ki, tehát többet, mint a mi felsőbb oktatásunkat fedező állami költségvetés.

A kokainbódulatot kokainistáknál mindig csak emelkedő kokainmennyiség tudja előhívni. Ezen bódulatot előbb felületes álom, szín-, hang- és alaki érzéksalódások vezetnek be, majd a bódulat mély álomszerű állapotba megy át. Ezen kábulatnak nevezett állapotból bágyadtan, lehangoltan ébred a kokainista. A kábulat 24, sőt 36 óráig is eltarthat. A kokainista különben ébrenléte alatt is állandóan érzéki csalódásokról panaszkodik, hallucinál, látomásai vannak. Különben összervezete is jelentékenyen szenved a kokain univerzális méregártalmától. Étvágya nincs, anyagcseréje meglassult, emésztése hiányos. Állandóan teltségi érzésről, gyomornyomásról panaszkodik. Idült esetben lassanként üldöztetés! téves eszme alakul ki nála, mely azonban nem kidolgozott, nem rendszeres, annak nem létezéséről könnyen meggyőződhet.

Egy alkaloida-narkotikum sem teszi oly gyorsan és biztosan tönkre a narkomániás testi és lelki összetevőit, mint éppen a kokain. Helyesen mondja a berlini egyetem gyógyszer-tanszékének tanára, Lewin, hogy a kokainbarlangok kapuin át a kokainisták nem a gyönyör birodalmába, hanem a megsemmisülés sivár pusztaságába lépnek. Teljesen helyénvaló tehát, ha az emberiség összessége, a Népszövetség az egyes országok kormányai, a rendőrség, az orvostársadalom, a kü-

lönböző karitatív intézmények, de az egyes egyének is vállvetve felveszik a harcot a kokainizmus ellen. A mi országunkban a kokainizmus csak egy rövid ideje előtörő, jelentéktelen gaz, dudva, de éppen addig, míg ki nem fejlődik, míg ki nem virágzik, kell azt tönkretenni, kifejlődését meggátolni, teljesen megsemmisíteni, nehogy kivirágozva, magát széjjelhullatva, mérhetetlen károkat okozzon az amúgy is gondokkal küzdő csonka hazánknak. Sújtsuk drákói szigorúsággal a zug kokainkereskedelmet, helyeztessük gyámság alá a kokainistákat és minden engedély vonassék el azon mulató-tánchelyiség tulajdonosától, kinek termeiben az ő tudtával kokain lesz árusítva, vagy konzumálva.

A MÁSIK NARKOTIKUM, amely a világháború után kezdett nagyobb mértékben elterjedni, az ópium. Az ópiumnak mint bódítószemek élvezete, használata sem újkeletű. Az ópiomániának őshazája valószínűleg Egyiptom. Már a Ftolomeusok idejében Alexandria kikötővárosában sok visszaélést jegyeztek fel, melyeket a bűnözők ópiumkábulatban követtek el. A kínaiak voltak azonban minden időben utolérhetetlenek abban, hogy oly módokat, eszközöket találjanak fel, melyeknek segítségével az ópiumban levő kábítóanyagokat legintenzívebben ki lehet használni, melyek azt a szervezetbe a leggyorsabban vihetik be. Magát az ópiumot a mákfejek megsértése által kibuggyanó anyagból, annak beszárítása révén nyert ópiumkalácsból állítják elő. Ezen masszából az ópiumot vagy különféle vegyi anyagokkal kivonják és tisztítják, vagy pedig magát a masszát különféle edénybe, pipába tömik, azt párolgásra bírva, beszívják, de vannak direkt ópiumevők, ópiofágok is.

Az ópiumnak az emberi szervezetre gyakorolt hatását Quincey könyvében a következőkben adja. Az ópiumszívó álmában gyönyörű színjátékokat lát, a mindenség kialakulását végigszemléli. A színjáték szereplői földöntúli szépségben utolérhetetlen művészettel játszanak. Majd az álomban gyönyörű paloták, napfényes, a szivárvány színeiben játszó tájak, ezüstös, aranyos virányok lesznek láthatókká, melyek mind a kábulatban lévő tulajdonai. Sokszor a múlt pereg le, ismét azután a jövőjét látja, a jelent ezerszerte kívánatosabb alakulásban, mint az a ténylegesnek megfelel. Bizarr álmok sem ritkák, így évezredekkel azelőtt élt fáraókkal, szfinkszekkel beszélget, maga is múmiává változik és csendesen szemléli maga mellett elsuhanó évezredek sorozatát. Rémes álmok csak az előrehaladottabb stádiumban, főleg az ébredés szakában szoktak előfordulni. így az ópiumbódulatban lévő krokodilok társaságában látja magát, együtt sütkérezik velük, valamely ok folytán azok egyszerre üldözőbe veszik, alig tudja lábait kiemelni a Nílus süppedő iszapjából, az üldözők serege mind közelebb ér, már tátják is szájukat, hogy felfalják, mást nem tud, csak még egyet kiáltani. De ez elég is, ha nem is a megmenekülésre, de az ébredésre igen. Az ébredés után kimondhatatlan fáradtságérzés, összetörtség a jellegzetes. Az öröm és a boldogság, a félelem és a menekvés azok a vezetőmotívumok, melyek az ópiumkábulatra főleg jellegzetesek. De mindezek mellett az életből teljes kielégülésben van az ópiumszívónak része, melyet elérni

ében, a normál földi életben nem tud. Ez a vágyak beteljesülésének érzése az, mi azután annyi embert tesz keleten ópiumistává, az egyszer vele kacérkodót annak élvezetének örökös rabjává. Az ópium rombolása nem oly gyors, mint a kokain és annak élvezete nem is oly költséges, de élvezői munkahelyüktől mindinkább távolmaradnak, sőt a világtól is elvonulnak, nappal alszanak, éjjel meg szenvedélyüknek élnek, mi pedig annyit jelent, hogy a társadalomnak lassanként tehetetlenségévé lesznek, megszűnnek termelőkké lenni, pusztán mint fogyasztók nehezdednek a dolgozókra. Az ópiumszívás elterjedését a magyar népi lélekben rejlő nyíltság, becsületesség, munkaszeretet, reális érzék mindenben kontraindikálják, és tényleg úgy is van, hogy mindmáig, dacára a magyar faj ázsiai eredetének, az ópiumszívás kultusza itt teljesen idegen maradt. A kábulat előhívása magáért a kábulatért a magyar népléleknek idegen, bort sem azért iszik, hogy tőle berúgjon, hanem, hogy vidámabb hangulatra ébredve, énekével lelki világán könnyítsen. A kokainista, az ópiumszívó sohasem énekel, ezek csak irreális dolgokról álmodnak. Csak dologtalan, introspektív, álmodozó egyének, fajok válhatnak az ópium áldozatává.

Mielőtt az ópium alkaloidáinak, főleg a morfiumnak és a heroinnak narkomániát létrehozó szerepéről szólanék, röviden a hasis élvezetére térek még ki. Teszem pedig ezt azért, mert annak jelentősége nálunk nem nagy, így néhány mondattal végezhetek avval.

A hasis élvezetének eredete sem újkeletű. Már Homeros megemlíti, hogy a trójaiak az egyiptomi király ajándékát, nephentest véve be, vak buzgalommal rohantak a csatába, mit sem törődve az esetleges sérülésekkel, vagy a kapott sebekkel. Ez pedig nem volt más, mint ópiumlélek hasissal való elegye. A hasis élvezete főleg távolkeleten van elterjedve. Baudelaire, a híres hasisélvező, annak hatását a következőkben adja. Elsőbben gyönyörűséges káprázatos kristály sugaraiban csillogó színsávokat lát a hasist élvező, majd mennyei szimfóniákat, harmóniákat hall, aranyos-kárpitos termeket pillant meg, benne tündéri szépségű najádokat és nimfákat. Ezt előbb felületes, majd mély bódulat és álomszerű állapot követi. A hasist azonban távolkeleten nemcsak mint hipnotikumot, hanem mint aphrodiziakumot is használják. A hasist áruló kereskedők legtöbbször az éjjeli mulatók környékén szokták azt árulni. A hasist kelet szépei még adagolt álomitalnak is fel szokták használni. Azok ugyanis alkalmilag titkon beöntik férjeik feketekávéjába, mire a férj hamar mély álomba szenderül, ők meg udvarlójukat minden félelem és zavar nélkül fogadhatják. Ezen célra a hasisnak ópiummal és almamaggal való elegyét külön név alatt szokták öreg anyókák árulni. Hasonló különleges rendeltetése van a hasisnak a mozlimek egynéhány önkínzó szektájánál is, kik abból jelentékeny mennyiséget szoktak elfogyasztani. A hasis fogyasztása után minden önkínzást, fájdalmat sokkalta inkább el tudnak viselni. Kelet a maga ezer mithoszával, babonájával, bűbajos regéjével különösen alkalmas talaj a hasis élvezetének elterjedésére. így érthető meg, hogy a keletről hozzánk jövő legtöbb tornász, mutatványos, fakir hasisélvező.

Szíriának francia kormányzója legutóbb Egyiptom intervenciójára a hasis élvezetét szűkebb határok közé szorítandó, az összes illegális hasis előállítását szolgáló kultúrát megsemmisítette. Hogy ugyanis mily jelentékeny volt az utolsó években például Egyiptomban a hasis élvezete, azt dokumentálhatja az, hogy 1929-ben az egyiptomi vámhivatalokban körülbelül 16.000 kiló hasist semmisítettek meg, ami körülbelül öt millió aranymárkát tett ki.

A MORFINIZMUS nálunk már a háború előtt is ismert volt, de a tulajdonképpeni szélesebb rétegekbe való elterjedtsége a háború utáni időkre, sőt napjainkra esik. Hogy ma mily elterjedt, azt a patikák forgalmából tudjuk legjobban megállapítani. Próbaként öt budapesti legnagyobb gyógyszerárban megszámloltattam, hogy hányadik vényen van morfium rendelve. Átlagosan minden ötvenedik expedíció morfiumra esik. Már most ha számításba vesszük azt, hogy a gyógyszerárakon kívül is mily nagy mennyiség jut a morfinisták kezébe, úgy nem kell túlzottnak tekinteni Leschke berlini professzor ezévi becslését, mely »érint minden századik orvos morfinista. Ugyanily százalékban szerepelnek a morfinisták között a gyógyszerészek, az orvosi segédszemélyzethez tartozók. A művészberek, a nagyvilági életet élők, a politikusok, írók, általában az intellektuelek között még nagyobb százalékban találunk morfinistát. Csekélyebb kontingensét teszik annak a nagyiparosok, kereskedők, a legcsekélyebbet a kishivatalnokok és a mezőgazdasággal foglalkozók. Egyházi személyek között majd húsz esztendei gyakorlatom alatt morfinistával nem találkoztam. Magával a morfinizmussal tudományosan csak néhány esztendeje foglalkoznak, mióta az az intellektuel osztály egyik veszedelme lett. Mindenekelőtt az volt a törekvés, hogy a morfinizmus mint betegségesség körülhatároltasson, kielemeztessen annak alapja, az avval járó funkciós és orgános zavarok, azok lényegét alkotó molekuláris morfológiai elváltozások, pszichokémiai eltérések. Ezen betegészlelés, kivizsgálás, az azokból összetevődő klinikai megfigyelések eredményeinek rendezése után kerülhetett csak a sor a morfinizmus kauzális therápiájának kidolgozására. A morfinizmus therápiájának kidolgozásában azután számosan vettek a múltban és vesznek a jelenben részt. Németországban főleg Wuth munkálkodása érdemli meg a megemlítést.

Maga a morfium egy az ópiumból nyerhető alkaloida. Az ópiumban ugyanis a morfiumon kívül papaverin, kodein, narcein, narkotin, thebain, heroin fordul még elő. A morfiumot a gyógyászatba mint a fájdalom gyors oldóját, tehát mint analgetikumot mintegy száz évvel azelőtt Seertümer vezette be. Azóta alkalmazásának a klinikusok között számos nagynevű szószólója akadt, kik közül csak egynéhányat említek meg, így Nothnagelt, Jendrassikot, Stümpelt. Nothnagel anynyira megbecsülte a morfiumot, mint fájdalomcsillapítót, hogy előadásai során többször hangoztatta azt, miszerint nem szeretne orvosi ténykedést kifejteni akkor, ha morfium nem állana rendelkezésére.

A morfium ezen hatásának primér fájdalomcsillapító szerepe mellett van egy másik sajátossága, melynek folyományaként az orvostársadalom annak alkalmazását szűk határok közé igyekszik szorítani

és ez az, hogy az egyének egy bizonyos csoportja az egyszer adagolt morfiomot ismételten és ismételten megkívánja, az számára nélkülözhetetlenné válik. A summálódó bevitel következtében azután kibontakozik annak univerzális szekundér, tehát az általános szervezetet rongáló méregártalma. Ezen univerzális méregártalom azután az' anyagcsere zavarában, az organdinamika lefokozódásában, kahexiában, a diathesis inflammatorikához hasonlatos állapot kibontakozásában, végül a halálhoz vezető marasmusban kulminál. Hogy az emberek nem mindegyikéből válik morfinista, annak alkalmazása után, azt már régebben ismerték. Jendrassik, hazánk kiváló fia, ismerte azt elsőbben fel és ennek következtében született morfinistákról beszélt. A jelen közlemény szerzőjének egyik dolgozata szerint, melyben közölte beteganyagának a testi és lelki alkotottság szerinti átvizsgálásának eredményeit, megállapítást nyert az, hogy főleg a leptosom testi alkotottságú jellegzetességet felmutatók, kiváltképpen az asthéniasók, főleg akkor, ha azok lelki megalkotottsága cikloid típusú, tehát ha azok pszichosomatikus egyénisége a fenti típusok ötvözetéből tevődik össze, hajlamosak a morfinizmus kialakulására. Ily pszichosomatikus talajon azután ha valamely okból az orvos morfiomhoz nyúl, annak további adagolását makacsul megkívánva, annak ismételt bevitelét a legravaszabb fondorlatok árán is igyekezve keresztülvinni fejlődik ki a morfinista beteg. Az ily egyének azután a morfiominjekciókhoz hozzászokva, azt minden megengedett és meg nem engedett úton igyekeznek megszerezni és a napi morfiommennyiséget, melyet szervezetükbe visznek, állandóan emelik. Bizony 2.5 grammot fogyasztók nem tartoznak a ritkaságok közé, pedig ily mennyiségű morfiom értéke tíz pengő körül van. A morfinista majd kizárólagosan injekciók alakjában viszi azt be szervezetébe, a más úton való bevitellel szemben kifejezett ellenkezést tanúsít. A morfinista bőrét esztendőök alatt szitává lyukasztja és a szűrés-okoza fájdalmat élvezi. Bőre tele van az injekciók helyét mutató pigment-foltokkal, a bőralatti kötőszövet meg a gyulladásoktól deszkakeményiségűvé változik. A morfinista fecskendője és morfiomüvege nélkül sehova sem megy. Minden három-négy órában jelentékeny mennyiséget fecskendez be magának. Eleinte az emberi társadalomtól visszahúzódva, a nap legnagyobb részét otthon magányban tölti, hol zavartalanul él szenvedélyének, később szenvedélyét nem igen titkolva, társaságba, szórakozóhelyekre, kávéházba is szívesen elmegy, honnét azonban rövidebb-hosszabb idő múltával egy kis időre távozik. Ilyenkor a mellékhelyiségbe vagy egy nem lakott magányos szobába megy és ott adja meg magának a megkívánt injekciókat. Elképzelhető az a sterilitás, ami ily helyeken elérhető. A tú sokszor leesik a földre, alkohol momentán nincs és a kéz is piszkos. Ennek következménye azután hamar mutatkozik is. Eleinte az egyes injekciók udvara lesz vörös, majd kötőszöveti gyulladás lép fel, egész tenyérmnyi hely szűródik be. Később tályogok lépnek fel, érgyulladással. Ily egyének környéki nyirokmirigyzeit kitapintva, azok diónagyságúra duzzadtan találhatók, érzékenyek és fixáltaknak mutatkoznak. S fekély fekély után támad. Ezek megnyitása már sebészi feladat lévén, a morfinistából sebészi beteg lesz. Minden fekély a szív rezerv erejét, az egyén

ellenállóképességét jelentékenyen gyengíti. Végül egyik nagy fekély, plusz marasmus, az amúgy is legyengült morfinistának direkt, vagy egy interkurrens betegség indirekt úton végét okozza.

A morfinistának ezen rettenetes állapotából való megszabadítására a múltban csak két út volt többé-kevésbé járható. Vagy zárt intézetbe került, ahol azonnali vagy fokozatos megvonással igyekeztek őt abstinensé tenni, vagy más narkotikumokkal tartósan elaltatták és csak a táplálékfelvétel céljából keltették fel az első napokban. Mindkettő jelentékeny veszélyt rejtett magában. Mindenekelőtt a zárt intézetbe való helyezés erős lelki inzultus, mely alatt számosan összeroppannak, ehhez társul a személyzet szigorúsága, meg a szokott narkotikum részbeni vagy egészbeni megvonása. A morfinista előbb kért, könyörgött, majd fenyegetődött, erőszakosan lépett fel, sok esetben pedig öngyilkosságot követett el a megvonás alatt az intézetben. A protrahált narkózis meg oly szívgyengeséget, oly vagoton kríziseket produkál, melyek folyamányaként a beteg szívgyengeségben szám-tálán esetben elpusztul. Számatalan oly eset is fel van jegyezve, melyekben az intézeti elvonásnak, vagy a protrahált narkózisnak az abstinencia elérését illetőleg megvolt a kedvező hatása, a morfinista mint rekonvalescens, mint abstinens lett környezetének átadva, ott azonban az első közte és a külvilág közti összekoccanás, disszonancia felléptekor annak elfedőjéhc, annak prompt kiiktatójához, a morfiumhoz nyúlt, mely neki a kellemetlen színezetű érzések kívánt eliminálását meghozta, azt ismételten adagolni kezdte magának, miáltal előbbeni narkomániájába visszaesett. Számos oly morfinizmussal szövődött betegség is van, hol a tulajdonképpeni megvonás csak felesleges zaklatása, kínzása lenne a beteg egyéneknek. Ez főleg a gyógyíthatatlan, elviselhetetlen fájdalommal szövődött betegségekre vonatkozik. Egy karcinómástól, széteső gégefekélyestől, előrehaladt tabeszestől megvonni a morfiumot morfiumelvonás címén, nem képezheti az orvosi tevékenykedés feladatát, mert annak mindig csak segíteni szabad, jelszavas direktívák után menni értelmi átgondolás nélkül nem egyeztethető össze a mindenkori segítség magasabb értékű orvosi ténykedésével.

Ezek a hátrányokon segíteni igyekezve, a mai fejlett experimentális farmakológia és az annak kutatásai eredményeit a gyakorlati életre hasznosító gyógyszeripar oly morfiumkészítményeket igyekeztek előállítani, melyek magukban involválják a morfiumnak bevált, kitűnő, semmi mással nem pótolható fájdalomcsillapító hatását, annak szekundér univerzális méregtartalmát paralizáló, biochemismust befolyásoló potenciálján. Ilyirányú törekvések számos készítményt vetettek a piacra, ilyen többek között a közelmúltban a gyógyszerpiacra került „Morphiolit“.

A morfinizmus mellett hazánkban a heroinizmus teljesen jelentéktelen narkománia, annak főleg tengerentúli országokban van számos híve. Ezért a heroinizmusról csak egyet-mást, érdekesebb részleteket kívánok megemlíteni. A heroin dyacetylmorphium, az ópiumban a morfiummal együtt előforduló alkaloida, de az a morfiumból kémiaiilag is előállítható. Jelentékenyen nagyobb méreg, mint a morfium. A zugkereskedelemben Etsch vagy Bia néven van forgalomban. Ame-

rika radikálisan akarva védekezni az ott mind erősebben lábrakapott heroinizmus ellen, egyszer és mindenkorra betiltotta annak előállítását. A Népszövetség megállapítása szerint, a heroingyártással főleg Svájc és Elzász foglalkozik, annak főbörzéje pedig Bécsben van. A heroinkereskedelemmel főleg lengyel zsidók foglalkoznak. Az egyiptomi kormány által, a narkotikák nyilvántartására alapított Central Narcotics Intelligence Bureau megállapítása szerint, egyedül Mühlhausenben az egyik vegyi gyár évente körülbelül 6000 kg heroint állít elő, holott gyógyszer célokra az egész világ évente nem használ többet, mint 2000 kilót. Ebből látható, hogy a nagyipar mily jelentékeny mennyiséggel többet produkál évente, mint amennyire gyógyászati célokra szükség lenne, a többi meg illegitim kereskedelem útján, mint élvezetet szolgáló narkotikum kerül forgalomba. A védekezés csak a gyáripar haszonra való törekvésének megfékezése, felvilágosító propaganda és drákói büntetések lehetnek.

A háborús és azutáni forgalmas időkből származik a meskalin-nak Európában való elterjedése. A meskalin Európának legújabb kábítószere, mely nálunk még teljesen ismeretlen. A meskalin a mexikói huchol-indiánusok szent kaktuszából, a Peyotlból, előállított ital, mely eleinte csak hazájában, később egész Amerikában, újabban Franciaországban, sőt Európa más országaiban is jelentékenyen elterjedt. Vele az irodalomban és a tudományos szaklapokban az utóbbi időben többen foglalkoztak. Így a francia Roubier a „Le Peyotl“ és Hans Heinz Ewers „Der Blaue Indianer“ című regényében. Hatásának tudományos kivizsgálását főleg a heidelbergi egyetem kutatásainak eredményei tisztázták. Maga a Peyotl-kaktusz Mexikóban szent növény, tiszteletére ünnepeket rendeznek, serlegekből isszák nedvét, és az elterjedt néphit szerint, az azt élvezőknek tőle látomásaik vannak.

A meskalin fogyasztók fizikai ereje bámulatos nagyra nő. Annak élvezete után akár 24 óráig a legvadabb táncot képesek lejteni, miközben forognak, rohannak, örvöngenek és pajzánáguk határtalan.

A heidelbergi klinika megállapítása szerint a Peyotl főalkotórésze a meskalin. Erősebb élvezete után sajátságos bódulat, az egyensúlyi szerveknek zavara alakul ki. Előbb élénk érzékszervi csalódások lépnek fel, majd egyensúlyi zavar következik. Az érzékszervi csalódások egészen különleges típusúak. Így a hallucináció helyett inkább melódiahallás lép fel. A legkülönbözőbb zörejeket, artikulálatlan hangokat, a gép zakatolását, a kutya ugatását, szimfóniákká alakítják s mint harmóniákat hallják. De nemcsak a hallás területén, hanem más agyközpontok területén is jelentkezik ezen zavartság. A tárgyak súlyának megítélési készsége teljesen kiesik. A zsebóráát a kézbe adva azt mázsás tárgynak jelzik, az időtartamot sem tudják értékelni, a pillanatokat végtelennek ítélik, viszont kábulatok idejét csak rövid pillanatokra terjedőnek. Oly munkateljesítményekre válnak képesekké a meskalinbódulat alatt, melyet különben még a legnagyobb erőfeszítés árán sem tudnának keresztülvinni. A reflexek a kábulat alatt kiválthatók maradnak, sőt a kérdésekre is válaszolnak, de spontáneitás a mélyebb bódulat alatt igen csekély. A narkotikumnak ilyenmű bódulatot létrehozó tulajdonsága sokban közrejátszott abban, hogy a szélsőségre

hajlamos, impulzív, fantasztikus, mithoszokat kedvelő népek között annak élvezete mind szélesebb rétegben elterjedhetett. Így Franciaországban, főleg Párizsban egymásután nyílnak meg a meskalin-söntések. A meskalinnak a hatása a szervezetre felette káros, csökkenti a vegetatív szervek biotónusát, a fertőző betegségek elleni védekezési készséget, lefokozza az életerőt. Már magában a bódulatban is, de legtöbbször annak folyamányaként, a legkülönbözőbb szervekben, működési zavarok, kiesések, gyulladások lépnek fel, annál nagyobb valószínűséggel, minél régebbi meskalinista az illető.

Teljesen ismeretlen szenvedély nálunk a főleg Ázsia egyes részeiben honos légy ölő galócagomba-élvázat. Annak főleg az Oroszország egyes vidékein, az Ob-, Jenissei-, Lena-folyók mentén lakó samojedek, tunguzok, s mások hódolnak már régtől fogva. A gomba porának a szervezetbe való bevitele után néhány órával sajátos kábulat alakul ki. Ennek kezdete énekléssel, táncolási kedvvel, nevetéssel vezetődik be. Majd a bódulat erősödve, sajátos depresszióhangulat alakul ki, miközben a bódulatban lévők mimikája a legváltozatosabb érzelmi átélésnek ad kifejezést. A bódulatban az érzéki csalódások óriási mértéket vehetnek fel. Óriást való látás, hallási zavarral együttesen jelentkeznek. A légyölő galócától bódulatba esett a kis kavicsot sziklának, az eléje tartott ceruzát telegráfoszlopnak, a fűszálat hatalmas cserjének látja. Gazdag orosz gazdálkodók egész vagyonukat az általuk kedvelt gomba vásárlására fordítják, állataikat odaadják, csak hogy azt meg tudják maguknak szerezni. Az orosz állam már a múltban is, a tanácsköztársaság meg a jelenben mindent elkövetnek az avval űzött kereskedelem megszüntetésére. De úgy a nyugaton, mint a távoli keleten az emberi mentalitás általában sokban hasonlatos egymáshoz. Megfelelő haszon reményében túlteszi magát a tilalmon, az emberbaráti érzésen; nem az általános emberi javat, hanem a maga meggazdagodását tekinti legfőbb törvénynek. Ennek következtében mellékes az ár, fő az, hogy vegyék, még pedig drágán, legyen az bár méreg; kereskedő annak árusítására mindig fog akadni.

A NARKOMÁNIÁKRÓL SZÓLÓ e rövid ismertetésem kiegészítésül azt jegyzem meg végezetül, hogy a narkómánia nemcsak az emberek között van elterjedve, hanem az állatok között sem ismeretlen. Így tudjuk, hogy a legelésző állatok Texasban, Újmexikóban és Kolorádóban az úgynevezett Lolo-füvet élvezettel keresik és fogyasztják. Ettől sajátos, a légyölő galóca bódulatához hasonlatos bódulatba esnek. Ezek makacsul ragaszkodnak oly legelőkhöz, hol az megterem, más táplálékot nem akarnak elfogadni és inkább lesóványodnak, tönkremennek, de szándékukból nem engednek, így jelentős kárt okozva az állattenyésztőknek. Hasonlatosan viselkednek Ausztráliában az úgynevezett indigóevő állatok. Ezek a nyájból kiválva, mindig az általuk megkívánt növényt keresik fel, melytől azután sajátos bódulatba esnek. Ismeretesek még a seprű-cirokevő állatok is, melyek annak élvezetétől jellegzetes bódulatba esnek.

A narkotikumokkal sok tekintetben hasonlatos összetételűek és hasonló hatásúak a bájitalok. A kettő között az a nagy különbség,

hogy a narkomániás a narkotikumot saját elhatározásából következetesen viszi be a szervezetébe, viszont a bájitalt fogyasztó annak beviteléről mit sem tud, azt legfeljebb csak esetenként fogyasztja el, más elhatározásából. Ismeretük a mithoszok idejére terjed vissza, így a feljegyzések és mesék szerint Kleopatra és Kirke és Sába királynője is ismerték azokat. Legtöbbjében növényi eredetű narkotikum van, ehhez van azután rovarok, állatok teste egy bizonyos részének szárított pora hozzákeverve, régebben skarabeusz-, később kőrishogárpor szerepelt.

A fent mondottakat összefoglalva azt mondhatjuk, hogy minden korszaknak, időnek, népnek megvoltak és megvannak a maga bódítószerei, azokat megkívánó narkomániásai. A világháború azok elterjedésére igen kedvező befolyást gyakorolt. Abban ugyanis a legkülönbözőbb körülmények között találkoztak össze az öt világrész fiai, kik egymással nemcsak világfelfogásukat, valláselméleteiket, tudományos ismereteiket közölték, hanem szenvedélyeik, narkomániájuk sajátosságait is. A világháború lezajlása után, a recsegő, összeroppanó civilizáció babonák, bódító anyagok után nyúlt, hogy legalább rideg számító észszel, éber szemmel ne kelljen látni, végig szemlélni a sokra tartott nyugati kultúra összeomlását, a hitványabbnak a magasabb értékű fölé való kerekedését. De a bódulatba való esés nem szolgálta az egyénnek, az egyes fajoknak előnyét, javát. Bódulatban romokat eltakarítani, egy új világ megépítését megkezdeni nem lehet. Ehhez messze látás, éber tekintet és álmoktól való mentesség kell, tehát ellenkezője annak, mit a hamis jelszavú tömegszuggesztió vagy a narkotikumok előhívni tudnak. Hosszú, sötét kábulatból, dermesztővé vált tespedést létrehozó éjszaka után, a magáhoztérés hajnalának derengő világosságánál most kezd az egész emberiség és az egyes népek arra ráeszmélni, hogy Luciferrel Belzebubot kiűzni nem lehet, Krisztusi szeretet nélkül egy új világot felépíteni képtelenség. Ebből az új világból mielőbb ki kell rekeszteni a narkotikumok élvezetét.

MÜLLER IMRE